

MERCAT DE L'ART, COL·LECCIONISME I MUSEUS 2019

**Bonaventura Bassegoda
Ignasi Domènech (eds.)**

**Mercat de l'art, col·leccionisme i museus
2019**

**Mercat de l'art, col·leccionisme i museus
2019**

BONAVENTURA BASSEGODA
IGNASI DOMÈNECH
(eds.)

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona
Servei de Publicacions

Bellaterra-Sitges 2020

Universitat Autònoma de Barcelona. Dades catalogàfiques

I. Bassegoda i Hugas, Bonaventura, ed.
II. Domènech i Vives, Ignasi, ed.

Mercat de l'Art, Col·leccionisme i Museus 2019 / Bonaventura Bassegoda i Hugas (ed.) / Domènech i Vives, Ignasi (ed.) – Bellaterra : Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions, 2020

ISBN 978-84-09-22635-1 (Museus de Sitges)
ISBN 978-84-490-9049-3 (UAB)

1. Col·leccionistes i col·leccions d'art 2. Museus d'Art

Edició

Consorci del Patrimoni de Sitges
Davallada, 12. 08870 Sitges
www.museusdesitges.cat
ISBN 978-84-09-22635-1

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
08193 Bellaterra
sp@uab.cat / www.uab.cat/publicacions
ISBN 978-84-490-9049-3

Il·lustració de la coberta

Vista d'una de les sales de la botiga de l'antiquari Domingo Viñals, Igualada.
©2014 Foto Gudiol 27717 – im. 04118010. Institut Amatller d'Art Hispànic.

Documentació i coordinació d'originals

Meritxell Verneda

Documentació fotogràfica

Elisenda Casanova

Drets de les fotografies

© Albert Ràfols Casamada, Anesa Gironella, Apel·les Fenosa, Josep Guinovart, Hermen Anglada-Camarasa, Joan Hernández Pijoan, Julio González, Manolo Millares, Xavier Serra de Rivera, VEGAP, Barcelona 2020 © Comissió Tàpies, VEGAP, Barcelona 2020 © FAB Photo: Hugard & Vanoverschelde © Fundació Apel·les Fenosa, El Vendrell © Fundació Palau, Caldes d'Estrac © Museu Picasso, Barcelona. Fotografia: Gasull Fotografia © RMN-Grand Palais (Musée national Picasso-Paris) / Mathieu Rabeau © Salvador Dalí, Fundación Gala-Salvador Dalí, VEGAP, Barcelona 2020 © Successió Miró 2020 © Sucesión Pablo Picasso, VEGAP, Madrid 2020

Producció editorial

Servei de Publicacions de la UAB

Impressió

Ediciones Gráficas Rey, SL

Dipòsit legal B-15.632-2020

© dels textos, els autors
© de les fotografies, els fotògrafs
© UAB/Consorci del Patrimoni de Sitges

Museus
de Sitges

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona
Servei de Publicacions

Tots els drets reservats.

Sumari

Presentació, per Bonaventura Bassegoda i Ignasi Domènech	9
INÉS PADROSA GORGOT, <i>Col·leccionisme artístic dels Rocabertí-Dameto</i> (1875-1898), comtes de Peralada. Noves aportacions	13
JAUME BARRACHINA, <i>Sobre la col·lecció dels comtes de Peralada</i>	43
RICARD BRU, <i>La col·lecció d'art de cultures del món d'Eudald Serra,</i> <i>un escultor viatger</i>	59
JOSEP CAPSIR, <i>Les col·leccions de pintura catalana i d'art oriental</i> <i>de Joan Artigas-Alart (1885-1934)</i>	87
NÚRIA POCH I ABEYÀ, <i>La col·lecció Bassat a la Nau Gaudí de Mataró</i>	115
VICTÒRIA SOLANILLA, <i>L'art precolombí a les col·leccions públiques i privades</i> <i>de Catalunya</i>	139
LAIA SOLER, <i>El col·leccionista Manuel Rocamora Vidal (1892-1976)</i> <i>i la Fundació Cultural Privada Rocamora</i>	159
EDUARD VALLÈS, <i>Origen i actualitat de la col·lecció d'art català de Picasso:</i> <i>de Juli González a Apel·les Fenosa</i>	191
Índex onomàstic	221

Presentació

Aquest volum recull els treballs presentats a la 8a Jornada Mercat de l'Art, Col·leccionisme i Museus, que teníem previst celebrar el dia 18 d'octubre, però va haver de ser posposada fins al 22 de novembre a causa de les protestes col·lectives derivades de la publicació de la injusta sentència del Tribunal Suprem contra els polítics independentistes catalans. Un canvi d'agenda que no va tenir cap incidència especial en la bona marxa científica i logística de la trobada; de fet, va ser un canvi insignificant si pensem en el daltabaix que vindria després a causa de la crisi sanitària de la covid-19, que estem patint en el moment de realitzar les tasques d'edició del present volum.

En aquesta vuitena Jornada vam ser bastant fidels al programa ideal no escrit —però que intentem seguir— sobre el perfil temàtic de les intervencions. Hem tingut un estudi molt aprofundit sobre els orígens nobiliaris de la col·lecció conservada al castell de Peralada, segurament la més gran dedicada a l'art d'alta època de tot Catalunya i de l'Estat. El treball realitzat per Inés Padrosa a partir de la documentació dels comtes de Peralada, ara dipositat a l'Arxiu del Regne de Mallorca, ens desvela aspectes clau de l'activitat del mecenatge artístic d'aquesta família noble, i resol qüestions fins ara ignorades sobre la rehabilitació del castell i sobre les peces de la col·lecció dels comtes que van restar *in situ* amb la compra de la finca per part dels Mateu el 1923. Jaume Barrachina en els seus comentaris sobre el mateix tema ens explica com aquesta família nobiliària va configurar, mitjançant la restauració i l'agençament intern del castell, un model d'ideal de vida i d'habitatge d'una gran excepcionalitat dins el context català de l'època.

Un bon exemple d'estudi d'una antiga col·lecció privada que per donació ha passat a enriquir el patrimoni públic el tenim en el que ens ofereix Josep Capsir sobre la figura de Joan Artigas-Alart (1885–1934), que va tenir pintura catalana i sobretot art oriental. Reivindicar la memòria dels legataris i els donants dels museus, mitjançant l'estudi biogràfic sobre ells com a entusiastes

aficionats i sobre la importància de les seves aportacions, és un deure que les institucions patrimonials sovint han deixat de fer i que els estudiosos hem de continuar amb treballs com el que ara es presenta.

Un altre gran enamorat de la poètica de l'art oriental el tenim en la figura d'Eudald Serra (1911–2002), un excel·lent artista i alhora un gran expert, més intuïtiu que no pas erudit, però de gust i ull segur, respecte de l'art no occidental. La seva col·lecció personal, ara dispersa, ens la presenta amb noves dades Ricard Bru. El destí dels reculls de valor patrimonial no sempre és, i de fet no ho hauria de ser, l'entrada en museus públics. Les dispersions testamentàries són a voltes inevitables, però això no treu interès a l'estudi d'aquestes col·leccions i a reivindicar el bon criteri i la fina sensibilitat de qui les ha fet.

Els artistes formen part d'una tipologia de col·leccionista especial que normalment opera per mecanismes al marge del model clàssic de la compra als marxants i galeristes. Aquí funciona normalment l'intercanvi i el regal entre col·legues, un procediment que no es pot menystenir, ja que sovint pot esdevenir una clau de lectura essencial respecte de la biografia, l'entorn social i l'horitzó cultural dels seus propietaris. Eduard Vallès ens presenta un treball molt original sobre les peces d'artistes catalans que Picasso va aplegar i conservar, i que fins ara no havien estat considerades pels estudiosos de Picasso com a col·leccionista, ni en les exposicions sobre el tema.

Enguany, l'anàlisi d'una tipologia de col·lecció ha estat dedicada a l'afició per l'art precolombí en totes les diverses cultures en què aquest s'expressa. Victòria Solanilla, acreditada estudiosa i experta en l'especialitat, fa un recorregut per les diverses col·leccions públiques i privades que a casa nostra conserven aquest patrimoni, i que ella, amb el seu treball de molts anys, ha catalogat i publicat per donar-lo a conèixer arreu del món.

Les fundacions privades dedicades a les arts són un actiu molt important del país, fan una tasca complementària essencial respecte dels museus de titularitat pública, i són una via de continuïtat i preservació per a les col·leccions privades. Laia Soler, que ha estudiat molt a fons la figura polifacètica del gran col·leccionista d'indumentària Manuel Rocamora (1892–1976), ens presenta ara la Fundació Cultural Privada Rocamora, que és la que conserva a la mateixa casa del col·leccionista la part del patrimoni artístic, bibliogràfic i documental recollit per aquest mecenes que no va entrar en la seva gran donació de 1969 a l'Ajuntament de Barcelona, i que va donar lloc a un museu municipal amb el seu nom, avui desaparegut. La Fundació Rocamora no ha estat fins ara prou coneguda ni valorada; per això aquest estudi pioner és una primera pedra en el camí adreçat a intentar revertir aquesta situació.

El gust i l'art de col·leccionar és per fortuna un costum ben viu a casa nostra; per això també ens agrada presentar a la Jornada de Sitges una col·lecció viva. Enguany, Núria Poch ens presenta la gran tasca que ha fet Lluís Bassat i la seva esposa i que surt a la llum mitjançant exposicions temporals a la Nau Gaudí de Mataró, on té la seu. L'art català de postguerra és encara massa absent en les nostres col·leccions públiques; per això, iniciatives com la de Bassat són una via de gran utilitat per procurar, si no resoldre, almenys rescabalar-nos d'aquesta feblesa institucional.

Ens cal felicitar-nos un cop més per la continuïtat del projecte de les jornades de Sitges i agrair de nou a tots els qui les fan possibles. En primer lloc, als autors dels estudis que es van exposar oralment al seu dia i que ara s'apleguen escrits per tal de fixar-los en el temps i donar solidesa al coneixement. Ho han fet de forma totalment altruista i per això el seu gest i el seu treball mereixen el nostre màxim reconeixement. En segon lloc, és obvi que sense l'aixopluc físic —el dia de la Jornada— i editorial en forma d'aquest volum que ens dona el Consorci del Patrimoni de Sitges tot aquest projecte no hauria estat possible. De nou gràcies.

BONAVENTURA BASSEGODA
Universitat Autònoma de Barcelona

IGNASI DOMÈNECH
Consorci del Patrimoni de Sitges